

Krátkodobá predikcia vývoja slovenskej ekonomiky
v roku 2021 a v 1. štvrtroku 2022
(2. aktualizovaná a rozšírená verzia: november 2021)

Ján Haluška
Branislav Pristáč

**Krátkodobá predikcia vývoja slovenskej ekonomiky
v roku 2021 a v 1. štvrtroku 2022
(2. aktualizovaná a rozšírená verzia: november 2021)**

**Ján Haluška
Branislav Pristáč**

Abstrakt

Dokument obsahuje výsledky krátkodobej predikcie vývoja slovenskej ekonomiky v roku 2021 a v 1. štvrťroku 2022 (2. aktualizovaná verzia: november 2021).

Copyright © INFOSTAT, Inštitút informatiky a štatistiky

Obsah tohto dokumentu je chránený autorským zákonom. Nemožno ho bez súhlasu autorov používať, meniť alebo z neho odstrániť informácie o správe práv k nemu.

ISSN 2454-0773

OBSAH

1 ÚVOD	5
2 HRUBÝ DOMÁCI PRODUKT	5
3 ZAHRANIČNÝ OBCHOD - SALDO OBCHODNEJ BILANCIE	5
4 SPOTREBITEĽSKÉ CENY	11
5 ZAMESTNANOSŤ A NEZAMESTNANOSŤ V HOSPODÁRSTVE.....	13
6 NOMINÁLNA A REÁLNA MZDA V HOSPODÁRSTVE	15
7 PRÍLOHA	21

Krátkodobá predikcia vývoja slovenskej ekonomiky v roku 2021 a v 1. štvrtroku 2022 (2. aktualizovaná a rozšírená verzia: november 2021)

Ján Haluška, Branislav Pristáč
INFOSTAT Bratislava

1 ÚVOD

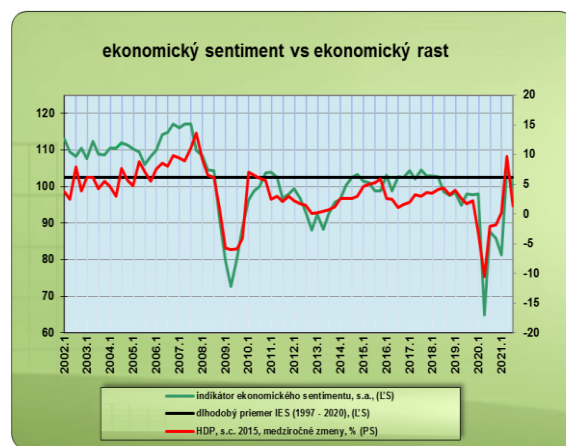
V predloženom materiáli sú prezentované a interpretované výsledky 2. aktualizácie krátkodobej predikcie vývoja vybraných makroekonomických ukazovateľov slovenskej ekonomiky v roku 2021, ktoré sú rozšírené o odhad ich vývoja v 1. štvrtroku 2022 (tabuľka a obr. 9 až 14 v Prílohe). Prezentované odhady zohľadňujú ich skutočný vývoj v 1.-3. štvrtroku 2021, ktorý vyplýva z údajov po ich revízii v októbri 2021. Prihliadajú tiež na vývoj spotrebiteľských cien v januári až októbri 2021, na výsledky konjunkturálnych a spotrebiteľských prieskumov (KSP) v januári až novembri 2021 a na výsledky aktuálnych prognóz vývoja v relevantnom vonkajšom ekonomickom prostredí z novembra 2021, teda v eurozóne, Nemecku (prognóza *Consensus Forecasts*) a Českej republike (prognóza *Eastern Europe Consensus Forecasts*), čo sú hlavní obchodní partneri SR. Z nich vyplýva, že vplyv vonkajšieho dopytu na rast agregátneho dopytu v slovenskej ekonomike bude v tomto roku zrejme slabší ako sa javilo v auguste 2021 (údaj v zátvorke v poznámke 1)¹.

¹ Výkonnosť ekonomiky eurozóny by mala v roku 2021 vzrásť o 5,0% (o 4,8%), ekonomiky Nemecka o 2,7% (o 3,3%) a ekonomiky ČR o 2,9% (o 3,6%). Odhad inflácie v roku 2021 je (s výnimkou Nemecka) korigovaný opäť smerom nahor - v eurozóne by mala dosiahnuť 2,4%, v Nemecku 3,0% a v ČR 3,7%. V roku 2022 by mala výkonnosť ekonomiky eurozóny a Nemecka vzrásť zhodne o 4,3% a ekonomiky ČR o 4,4%. Kým v eurozóne a Nemecku by mala inflácia v roku 2022 mierne klesnúť a dosiahnuť 2,3%, resp. 2,5%, v ČR by mala vzrásť na 4,9%.

2 HRUBÝ DOMÁCI PRODUKT

Po uvoľnení opatrení, ktorými vláda čelila druhej vlne pandémie, sa stav domácej ekonomickej klímy zlepšoval len štyri mesiace (marec až jún). Už v júli sa jej stav opäť zhoršil, pričom indikátor ekonomického sentimentu (IES) klesol zo 107,0 v júni na 100,8 v júli, teda až pod jeho dlhodobý priemer (102,5 za roky 1997-2020). Keďže v auguste a septembri sa IES nachádzal pod svojim dlhodobým priemerom ešte hlbšie ako v júli, znamená to, že domáca ekonomická klíma sa oproti 2. štvrtroku 2021 zhoršila. Priemerná hodnota IES odvodená zo sezónne očistených mesačných údajov sa totiž znížila zo 104,8 v 2. štvrtroku 2021 na 100,1 v 3. štvrtroku tohto roka (obr. 1).

Obr. 1

Zdroj: ŠÚ SR

K zhoršeniu stavu domácej ekonomickej klímy došlo vplyvom poklesu dôvery podnikateľov v priemysle a v odvetví služieb. Dôvera podnikateľov v stavebníctve a obchode, ako aj dôvera spotrebiteľov sa síce zvýšili, ale podstatne menej ako v 2. štvrtroku 2021. Zatiaľ čo

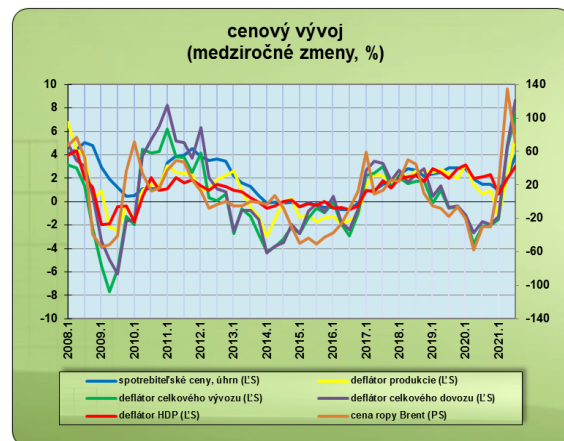
v stavebníctve a obchode bola dôvera podnikateľov aj v 3. štvrtroku tohto roka nad úrovňou (ich vlastného) dlhodobého priemeru, dôvera podnikateľov v priemysle, v odvetví služieb, ako aj dôvera spotrebiteľov boli naopak pod úrovňou (ich vlastného) dlhodobého priemeru².

Zhoršenie stavu domácej ekonomickej klímy v 3. štvrtroku tohto roka malo na rast výkonnosti hospodárstva brzdiaci vplyv, ktorý sa prejavil na medzikvartálnej i medziročnej báze. Na medzikvartálnej báze stúpila tvorba reálneho HDP o 0,4% (oproti 2. štvrtroku 2021 podľa sezónne očistených údajov ŠÚ SR), na medziročnej báze o 1,3%³. Dynamika rastu tvorby reálneho HDP sa tým na medziročnej báze zmiernila zo 4,9% v 1. polroku 2021 na 3,6% v 1.-3. štvrtroku 2021 (vždy v priemere). Napriek spomaleniu rastu výkonnosti hospodárstva v 3. štvrtroku tohto roka, výkonnosť hospodárstva mierne prekročila výkonnosť tesne pred pandémiou (teda vo 4. štvrtroku 2019).

Tlak na rast úhrnnej cenovej hladiny v hospodárstve (meraný deflátorom HDP) bol napriek spomaleniu rastu výkonnosti hospodárstva ešte silnejší ako v 2. štvrtroku 2021. Kým v 2. štvrtroku 2021 deflátor HDP na medziročnej báze stúpol o 2,0%, v 3. štvrtroku tohto roka vzrástol o 3,0% (obr. 2). Tvorba nominálneho HDP bola teda v 3. štvrtroku tohto roka vyššia o 4,3%, pričom kumulatívne za 1.-3. štvrtrok 2021 vzrástla o 5,6% (v priemere)

a dosiahla 71,534 mld. €.

Obr. 2

Zdroj: ŠÚ SR

Rozhodujúci vplyv na zrýchlenie rastu úhrnnej cenovej hladiny v hospodárstve mal aj v 3. štvrtroku tohto roka rast cien vo vonkajšom ekonomickom prostredí. Deflátor dovozu tovarov a služieb totiž na medziročnej báze stúpol o 8,7%, t.j. podstatne viac ako v 2. štvrtroku 2021, kedy vzrástol o 4,8%⁴. Inflačný charakter domáceho prostredia sa tým značne posilnil, keďže deflátor celkovej produkcie v hospodárstve, ktorý v 2. štvrtroku 2021 na medziročnej báze stúpol o 2,1%, vzrástol v 3. štvrtroku tohto roka o 5,6%.

Pozitívny jav z 2. štvrtroka 2021, keď ceny vývozu stúpili relatívne viac ako ceny produkcie v domácom prostredí (o 4,6%, resp. o 2,1%), bol zaznamenaný aj v 3. štvrtroku tohto roka, pretože deflátor vývozu tovarov a služieb vzrástol o 7,4%. K zrýchleniu rastu úhrnnej cenovej hladiny v hospodárstve (deflátor HDP) prispel aj v 3. štvrtroku tohto roka významnou mierou rast cien na spotrebiteľskom trhu.

² Vývoj IES a všetkých piatich zložiek jeho štruktúry za prvých päť mesiacov tohto roka, teda indikátorov dôvery podnikateľov v priemysle, stavebníctve, obchode, službách a indikátora dôvery spotrebiteľov, je v podobe konjunkturálnych sáld zobrazený na obr. 1 až 6 v Prílohe.

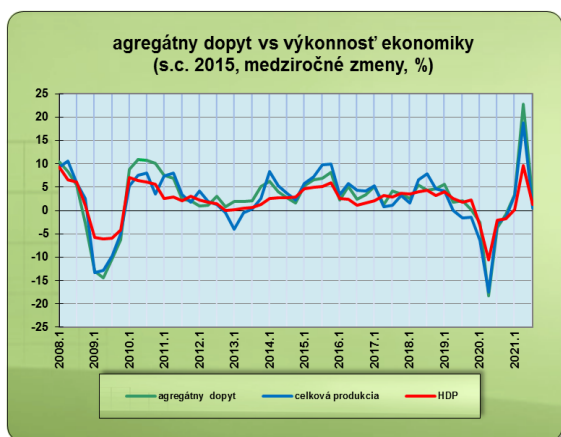
³ Pripomínáme, že v 2. štvrtroku 2021 sa výkonnosť hospodárstva zvýšila o 1,9% (oproti 1. štvrtroku 2021 podľa sezónne očistených údajov ŠÚ SR).

⁴ Vysoký rast cien dovozu súvisí aj s rastúcou cenou ropy *Brent* na svetovom trhu. Kým v 1. štvrtroku 2021 na medziročnej báze stúpila cca o 20% a dosiahla 60,8 USD/barel, v 3. štvrtroku tohto roka bola vyššia o 71% a predstavovala 73,5 USD/barel (vždy v priemere). Dôvodom jej rastu je zvyšujúci sa dopyt po ropu, ktorý pramení z globálneho ekonomického oživenia, pričom jej ponuka (ťažba) sa zvyšuje pomalšie.

Dynamika ich rastu sa totiž tiež výrazne zrýchlila, pretože vplyv nákladových i dopytových faktorov bol omnoho silnejší ako v 2. štvrtroku 2021 (viac v časti *Spotrebiteľské ceny*).

Relatívne nízky rast výkonnosti hospodárstva v 3. štvrtroku tohto roka bol primárne daný úrovňou agregátneho dopytu, ktorý na medzioročnej báze vzrástol len o 2,4%. Vplyv bazického efektu z 2. štvrtroku 2020 (prepad agregátneho dopytu počas prvej vlny pandémie), vďaka ktorému agregátny dopyt stúpol v 2. štvrtroku 2021 o vyše 22% a výkonnosť hospodárstva o 9,6%, totiž v 3. štvrtroku tohto roka takmer zanikol. Sprievodným javom vývoja hospodárstva bol preto aj výrazný útlm rastu tvorby domácich zdrojov. Objem celkovej produkcie, ktorý v 2. štvrtroku 2021 stúpol o 18,8%, vzrástol v 3. štvrtroku tohto roka len o 0,5% (obr. 3). K rastu celkovej produkcie prispeli obidve hlavné zložky jej štruktúry, teda medzispotreba a hrubá pridaná hodnota v hospodárstve, ale vplyv medzispotreby bol relatívne silnejší. Objem medzispotreby totiž vzrástol o 0,7%, objem hrubej pridanej hodnoty o 0,3%.

Obr. 3

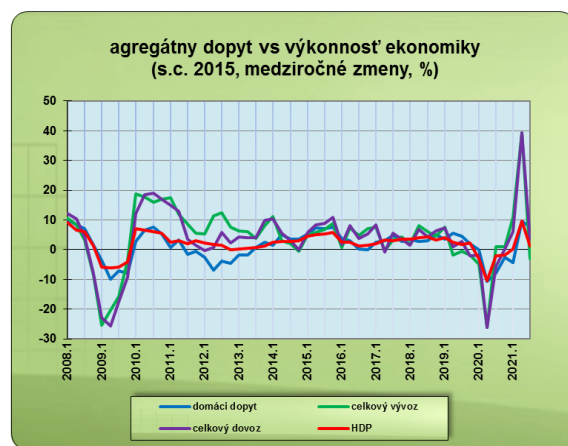

Zdroj: ŠÚ SR

Výrazné oslabenie vplyvu bazického efektu však bolo menej podstatným faktorom relatívne slabého rastu agregátneho dopytu. Hlavnou príčinou bola skutočnosť,

že zdrojom rastu agregátneho dopytu v 3. štvrtroku tohto roka bol len domáci dopyt, pretože vonkajší dopyt rast agregátneho dopytu brzdil. Objem vývozu tovarov a služieb totiž na medzioročnej báze poklesol o 3,0% (obr. 4). V tejto súvislosti však treba dodať, že pokles vývozu tovarov a služieb je potrebné vnímať primárne ako dôsledok obmedzení na strane ponuky, ktoré súviseli hlavne s nedostatkom polovodičových čipov pre automobilový priemysel. Ich nedostatok výrazne znížil produkciu i vývoz osobných automobilov (viac v časti *Zahraničný obchod - saldo obchodnej bilancie*).

Obr. 4

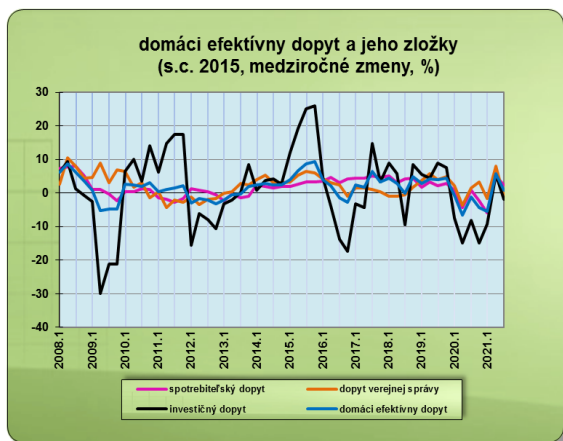
Zdroj: ŠÚ SR

Rast agregátneho dopytu bol v 3. štvrtroku tohto roka síce relatívne nízky (o 2,4%), ale v porovnaní s rastom tvorby domácich zdrojov vyjadrenej tvorbou reálneho HDP (o 1,3%) bol vyšší. Úplné pokrytie vecnej skladby agregátneho dopytu si preto vyžadovalo aj zdroje zo zahraničia, ktoré boli potrebné najmä na pokrytie rastu medzispotreby (viac v časti *Zahraničný obchod - saldo obchodnej bilancie*). Tlak na dovoz zdrojov zo zahraničia však oproti 2. štvrtroku 2021 tiež zoslabol, keďže objem dovozu tovarov a služieb stúpol v 3. štvrtroku tohto roka len o 3,5% (obr. 4). Značná časť zdrojov (vytvorených doma, alebo dovezených) napriek tomu nebola využitá, ale zostala v zásobách (obdobne ako v 1. aj 2. štvrtroku 2021). Stav zásob

v hospodárstve v bežných cenách sa v 3. štvrťroku tohto roka zvýšil cca o 1,691 mld. € a kumulatívne za 1.-3. štvrťrok 2021 o 3,093 mld. € (4,3% HDP v bežných cenách).

Domáci dopyt ako celok stúpol v 3. štvrťroku tohto roka o 7,5%, čo je prírastok čiastočne nižší ako dosiahol v 2. štvrťroku 2021 (obr. 5). Avšak domáci efektívny dopyt ako celok, ktorý nezohľadňuje vplyv zmeny stavu zásob v hospodárstve, vzrástol v 3. štvrťroku tohto roka len o 0,9%, kým v 2. štvrťroku 2021 stúpol o 5,7%. Výrazný útlm jeho rastu bol spôsobený tým, že z troch hlavných zložiek jeho štruktúry zaznamenala v 3. štvrťroku tohto roka na medzioročnej báze rast už len konečná spotreba domácností (KSD; spotrebiteľský dopyt), zatiaľ čo konečná spotreba verejnej správy (KSVS; dopyt verejného sektora) a tvorba hrubého fixného kapitálu (THFK; investičný dopyt) poklesli.

Obr. 5

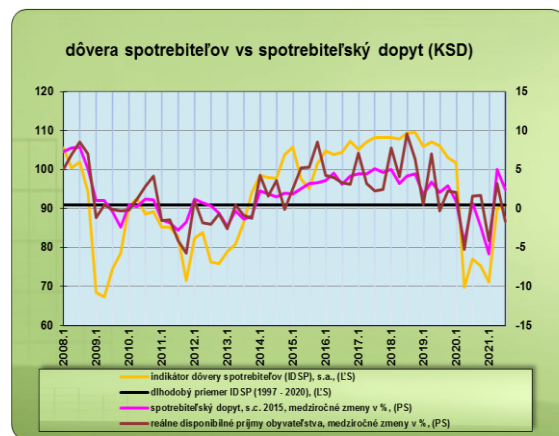

Zdroj: ŠÚ SR

Spotrebiteľský dopyt stúpol v 3. štvrťroku tohto roka reálne o 2,5%, nominálne o 6,6%. Na medzioročnej báze teda objem KSD vzrástol dva štvrťroky po sebe, k čomu prispela aj relatívne vysoká dôvera spotrebiteľov (obr. 6). Kľúčovým faktorom však bolo správanie sa spotrebiteľov, pretože sklon obyvateľstva k úsporám v 2. a 3. štvrťroku 2021 výrazne poklesol (v prospech sklonu k spotrebe, ktorý stúpol).

Miera hrubých úspor obyvateľstva totiž klesla z 10,2% v 1. štvrťroku 2021 na 7,5% v 2. štvrťroku 2021, pričom v 3. štvrťroku tohto roka sa znížila na 5,4%, čo na medzioročnej báze predstavuje pokles až o 3,4 p. b.

Obr. 6

Zdroj: ŠÚ SR, vlastné výpočty

Sklon obyvateľstva k spotrebe v 3. štvrťroku tohto roka vzrástol napriek tomu, že reálne disponibilné príjmy obyvateľstva (hlavný zdroj financovania KSD) klesli o 1,6% (obr. 6). Ich pokles súvisel najmä so skutočnosťou, že rast bežných príjmov obyvateľstva bol v 3. štvrťroku tohto roka nižší ako miera inflácie. K rastu bežných príjmov obyvateľstva prispela celková zamestnanosť v hospodárstve, ktorá v 3. štvrťroku tohto roka (už) mierne vzrástla, ako aj priemerná mesačná nominálna mzda na makroúrovni, ktorá zaznamenala relatívne vysoký rast (viac v častiach *Zamestnanosť a nezamestnanosť v hospodárstve*, resp. *Nominálna a reálna mzda v hospodárstve*).

Dopyt verejného sektora, ktorý bol v 2. štvrťroku 2021 najrýchlejšie rastúcou zložkou domáceho dopytu, v 3. štvrťroku tohto roka rast domáceho dopytu ako celku tlmiel. V nominálnom vyjadrení síce na medzioročnej báze stúpol o 3,1%, reálne však poklesol o 1,0%. Vplyvom poklesu dopytu vo verejnom sektore sa rast produkcie verejného sektora v bežných

cenách spomalil z 8,3% v 2. štvrtroku 2021 na 3,3% v 3. štvrtroku tohto roka, k čomu prispela medzispotreba i hrubá pridaná hodnota vo verejnom sektore. Rast medzispotreby sa v rovnakom období spomalil zo 16,7% na 5,0%, rast hrubej pridanej hodnoty z 5,2% na 2,6% (vždy v bežných cenách).

K spomaleniu rastu hrubej pridanej hodnoty vo verejnom sektore došlo v rozhodujúcej miere vplyvom odmien zamestnancov v tomto sektore. Ich rast sa spomalil zo 6,6% v 2. štvrtroku 2021 na 3,8% v 3. štvrtroku tohto roka, zatiaľ čo spotreba fixného kapitálu v bežných cenách vo verejnom sektore sa ani v 3. štvrtroku tohto roka na medziročnej báze prakticky nezmenila. Spomalenie rastu KSVS v bežných cenách tlmili v 3. štvrtroku tohto roka úhrady zdravotných poisťovní, ktoré stúpili o 11,6%, čo predstavuje viac ako dvojnásobok ich prírastku v 3. štvrtroku 2020.

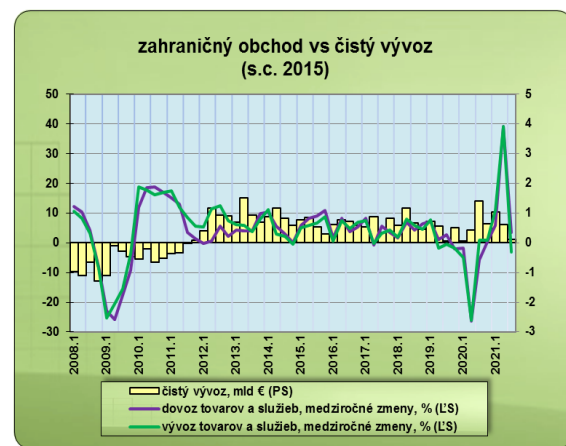
Na investičný dopyt malo zhoršenie stavu domácej ekonomickej klímy v 3. štvrtroku tohto roka podľa očakávania tlmiači vplyv. V nominálnom vyjadrení stúpol len o 0,1%, reálne však poklesol o 1,9%. Útlm investičného dopytu však nemal plošný charakter, pretože bol zaznamenaný len v oblasti budov a stavieb, kde sa objem THFK znížil o 13,2%. V oblasti strojov a zariadení rast investičného dopytu pokračoval aj v 3. štvrtroku tohto roka. Objem THFK v tejto oblasti totiž stúpol o 12,7%, čo je prírastok porovnateľný s tým, ktorý dosiahol v 2. štvrtroku 2021.

Aj z hľadiska sektorovej štruktúry THFK v bežných cenách možno konštatovať, že útlm investičného dopytu nebol v 3. štvrtroku tohto roka plošný. Výnimkou bol totiž sektor nefinančných korporácií, kde THFK v bežných cenách vzrástla o 6,6%, teda prakticky rovnako ako v 2. štvrtroku 2021. Vo finančných korporáciách a vo verejnom sektore bol pokles investičného

dopytu v 3. štvrtroku tohto roka až dvojciferný (cca o 24%, resp. o 16%), kým v sektore domácností bol rádovo miernejší (cca o 1,5%).

Špecifickou črtou vývoja hospodárstva v tomto roku je skutočnosť, že model, ktorý generoval jeho výkonnosť, sa z kvartálu na kvartál menil, čo je znak, že makroekonomické prostredie je značne nestabilné. V 3. štvrtroku tohto roka sa v praxi presadil model, v ktorom bol rast výkonnosti hospodárstva generovaný len domácim dopytom, zatiaľ čo čistý vývoz mal na jej rast silný tlmiači vplyv (obr. 7). K zmene modelu rastu výkonnosti hospodárstva (oproti modelom v 1. a 2. štvrtroku 2021) došlo vplyvom zmeny charakteru obchodnej bilancie, pretože po prebytkoch v 1. a 2. štvrtroku 2021 zaznamenala v 3. štvrtroku tohto roka deficit (viac v časti *Zahraničný obchod - saldo obchodnej bilancie*).

Obr. 7

Zdroj: ŠÚ SR

V kontexte mimoriadne silnej tretej vlny pandémie a opatrení, ktorými vláda čelí dramaticky sa zhoršujúcej epidemiologickej situácii u nás (predbežne dvojtypný lockdown), je potrebné uviesť, že miera neurčitosti ohľadom

ďalšieho vývoja slovenskej ekonomiky je v súčasnosti extrémne vysoká⁵.

K jej zvyšovaniu prispieva aj nová mutácia koronavírusu (omikron), ktorá sa vo svete práve začala rozširovať. Preto sa nedá vylúčiť, že už v 1. štvrtroku 2022, ktorý je súčasťou horizontu krátkodobej predikcie, sa priebeh ekonomického cyklu v relevantnom vonkajšom ekonomickom prostredí môže aj výraznejšie odkloniť od očakávaní v súčasnosti (v zmysle poznámky 1). V dôsledku toho má aktualizovaný odhad výkonnosti hospodárstva v horizonte krátkodobej predikcie len indikatívny charakter.

Na základe skutočného vývoja domáceho a vonkajšieho dopytu v 3. štvrtroku tohto roka a rizík uvedených vyššie sme odhad rastu agregátneho dopytu v tomto roku korigovali zo 7,8% v auguste tohto roka na 6,2% (v priemere). V súvislosti s tým sme odhad rastu tvorby reálneho HDP v tomto roku korigovali zo 4,3% spred troch mesiacov na 3,0% (v priemere). Znamenalo by to, že agregátny dopyt aj výkonnosť hospodárstva by v tomto roku zostali mierne pod ich úrovňou v roku 2019, teda pred pandémiou. Úhrnná cenová hladina v hospodárstve by podľa aktualizovaného odhadu mala v tomto roku vzrásť o 2,2% (v priemere), čo je o 0,3 p. b. viac ako sme odhadovali pred tromi mesiacmi. Tvorba nominálneho HDP by sa teda oproti roku 2020 zvýšila o 5,3% (v priemere) a dosiahla by cca 97,0 mld. €.

Očakávame, že rast agregátneho dopytu i výkonnosti hospodárstva bude pokračovať aj v roku 2022. Odhadujeme, že agregátny efektívny dopyt i výkonnosť hospodárstva vzrastú v 1. štvrtroku 2022 zhodne o 3,4%. Pokiaľ ide o úhrnnú cenovú hladinu

v hospodárstve, odhadujeme, že v 1. štvrtroku 2022 vzrastie o 3,6%, čo znamená, že nominálny HDP by sa mal zvýšiť o 7,0% a dosiahnuť 23,371 mld. €.

Odhad rastu výkonnosti hospodárstva a vývoja úhrnnej cenovej hladiny v hospodárstve v horizonte krátkodobej predikcie je potrebné vnímať v kontexte najmä negatívnych rizík. Hlavným z nich je ďalší priebeh tretej vlny pandémie a jej dopad na hospodársky vývoj u nás a v krajinách, ktoré sú našimi hlavnými obchodnými partnermi. Ich vplyv môže mať dopad na vývoj vonkajšieho aj domáceho dopytu (vrátane vývoja cien) v horizonte predikcie.

3 ZAHRANIČNÝ OBCHOD - SALDO OBCHODNEJ BILANCIE

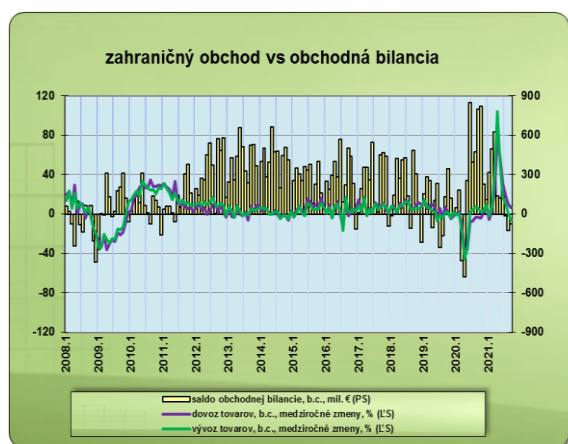
Pokles dôvery v priemysle, ktorý v 3. štvrtroku tohto roka prispel významnou mierou k zhoršeniu domácej ekonomickej klímy, bol spôsobený smerom vývoja všetkých troch komponentov, ktoré dôveru podnikateľov v priemysle determinujú, menovite poklesom nových objednávok, rastom zásob a poklesom očakávanej produkcie. Spoločným menovateľom smeru ich vývoja boli obmedzenia ponukového charakteru, predovšetkým nedostatok komponentov (polovodičových čipov) pre automobilový priemysel, ktorý bol v priebehu augusta a septembra príčinou viacerých odstávok výroby v automobilkách. Produkcia nových osobných automobilov a tým aj úroveň ich vývozu preto zaznamenali hlboký prepád.

Pokiaľ ide o vývoz osobných automobilov, kým v júli sa jeho rast na medziročnej báze "len" zastavil, v auguste a septembri sa vývoz osobných automobilov prepadol zhodne cca o 40%. V dôsledku toho zaznamenal vývoz tovarov v bežných cenách (ako celok) v auguste na medziročnej báze už len nulový rast

⁵ V októbri a novembri sa stav domácej ekonomickej klímy výraznejšie nezmenil (oproti jej stavu v 3. štvrtroku tohto roka). IES sa v obidvoch mesiacoch nachádzal pod úrovňou jeho dlhodobého priemeru.

a v septembri pokles cca o 6% (obr. 8). Podľa predbežných údajov sa tým rast vývozu tovarov v bežných cenách spomalil z vyše 30% v 1. polroku 2021 na cca 1% v 3. štvrtroku tohto roka (vždy v priemere). Zo sezónne očistených údajov ŠÚ SR na obr. 9 však vyplýva, že vývoz tovarov v bežných cenách zaznamenal na medzikvartálnej báze vo všetkých troch štvrtrokoch tohto roka pokles (vždy oproti predchádzajúcemu štvrtroku).

Obr. 8

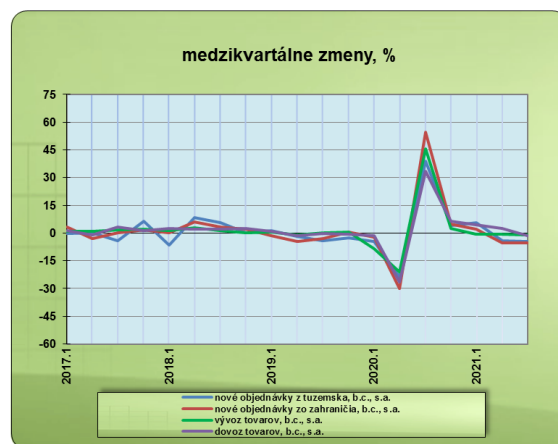

Zdroj: ŠÚ SR

Výrazné spomalenie rastu agregátneho dopytu, ktoré bolo zaznamenané v 3. štvrtroku tohto roka, malo za následok, že tlak na dovoz zdrojov zo zahraničia (potrebných na pokrytie vecnej štruktúry agregátneho dopytu) postupne slabol. Kým v júli dovoz tovarov v bežných cenách stúpol cca o 19%, v septembri vzrástol už len o 6,5% (obr. 8). Napriek tomu bol jeho prírastok o vyše 11% v 3. štvrtroku tohto roka podstatne vyšší ako prírastok vývozu tovarov v bežných cenách cca o 1% (vždy v priemere). Prírastok dovozu tovarov bol teda o viac ako polovicu nižší ako v 1. polroku 2021, kedy stúpol o vyše 29% (v priemere). Z obr. 9 však vyplýva, že sezónne očistený dovoz tovarov v bežných cenách, ktorý v 1. a 2. štvrtroku 2021 na medzikvartálnej báze vzrástol, zaznamenal

v 3. štvrtroku tohto roka pokles (vždy oproti predchádzajúcemu štvrtroku)⁶.

Obr. 9

Zdroj: ŠÚ SR, vlastné výpočty

Na dynamiku rastu vývozu a dovozu tovarov v bežných cenách mali aj v 3. štvrtroku tohto roka významný vplyv ceny vývozu a ceny dovozu. Vzhľadom na to, že rast deflátoru celkového vývozu i deflátoru celkového dovozu sa na medziročnej báze výrazne zrýchlil (pozri časť *Hrubý domáci produkt*), znamená to, že ceny vývozu a ceny dovozu pôsobili v 3. štvrtroku tohto roka proti spomaľovaniu dynamiky rastu vývozu a dovozu tovarov v bežných cenách. Inak povedané, spomaľovanie dynamiky ich rastu tlmili.

Dôkazom toho, že výrazný útlm rastu vývozu tovarov v 3. štvrtroku tohto roka ide primárne na vrub obmedzení na strane ponuky a nie na strane vonkajšieho dopytu, sú predbežné údaje o komoditnej štruktúre vývozu tovarov (klasifikácia BEC). Z nich totiž vyplýva, že vývoz tovarov v bežných cenách očistený o vývoz nových osobných automobilov stúpol aj v 3. štvrtroku tohto roka veľmi výrazne (o vyše 14% v priemere), k čomu prispel najmä

⁶ Podľa údajov NBS sa vývoz služieb v bežných cenách zvýšil v 3. štvrtroku tohto roka na medziročnej báze o 4,1%, dovoz služieb v bežných cenách stúpol o 10,2% (vždy v priemere). Sú to prírastky výrazne menšie ako vývoz a dovoz služieb zaznamenali v 2. štvrtroku 2021.

rast vonkajšieho dopytu po surovinách a uhľovodíkových palivách. Vzástol však tiež vývoz investičných tovarov a vývoz potravín, zatiaľ čo vývoz spotrebných tovarov na medziročnej báze prakticky stagnoval (zaznamenal nulový rast).

Z predbežných údajov o komoditnej štruktúre dovozu tovarov v bežných cenách vyplýva, že spomalenie rastu agregátneho dopytu v 3. štvrťroku tohto roka malo tlmiaci vplyv najmä na dovoz tovarov pre konečnú spotrebu, ako aj na dovoz tovarov investičného charakteru. Dovoz tovarov pre medzispotrebu (t.j. surovín a uhľovodíkových palív) totiž výrazne stúpol aj v 3. štvrťroku tohto roka (o vyše 40% v priemere), zatiaľ čo dovoz tovarov očistený o dovoz tovarov pre medzispotrebu na medziročnej báze prakticky stagnoval (zaznamenal nulový rast). K útlmu dovozu tovarov pre konečnú spotrebu prispel relatívne najviac dovoz osobných automobilov, ktorý na medziročnej báze poklesol takmer o 20%.

Keďže rast vývozu bol v 3. štvrťroku tohto roka (cca o 1%) až rádovo nižší ako rast dovozu tovarov (o vyše 11%), obchodná bilancia ako celok zaznamenala v každom mesiaci tohto štvrťroka deficit, ktorý v kumulatívnej podobe činil podľa predbežných údajov cca 0,217 mld. € (cca 0,8% HDP v bežných cenách). Vplyv negatívnych rizík na obchodnú bilanciu bol teda podstatne silnejší ako sme predpokladali pred tromi mesiacmi. Uvedený deficit obchodnej bilancie ide na vrub výrazného poklesu štrukturálneho prebytku v obchode s osobnými automobilmi (na medziročnej báze cca o 1,7 mld. €) a výrazného nárastu štrukturálneho deficitu v obchode s uhľovodíkovými palivami (cca o 0,5 mld. €), ktorý súvisí s vysokou cenou ropy na svetovom trhu. Kumulatívne za 1.-3. štvrťrok 2021 dosiahla obchodná bilancia prebytok 1,687 mld. € (cca 2,4% HDP

v bežných cenách), ktorý je o 0,468 mld. € nižší ako zaznamenala za 1.-3. štvrťrok 2020⁷.

Aktualizovaný odhad vývoja vývozu a dovozu tovarov v bežných cenách (vrátane obchodnej bilancie) v horizonte krátkodobej predikcie zohľadňuje tendencie vývoja nových objednávok pre priemysel zo zahraničia a tuzemska v ich sezónne očistenej podobe od začiatku tohto roka. Nové objednávky ako celok zaznamenali v 2. a 3. štvrťroku tohto roka pokles cca o 5% (vždy oproti predchádzajúcemu štvrťroku). Z obr. 9 vyplýva, že k tomu v oboch štvrťkoch prispel pokles nových objednávok zo zahraničia a tuzemska zhruba rovnako.

Očakávame, že pokles nových objednávok pre priemysel bude rast vývozu i dovozu tovarov v bežných cenách výrazne tmiť aj vo 4. štvrťroku tohto roka. Opačným smerom však budú pôsobiť ceny vývozu a dovozu tovarov, keďže zrýchľovanie ich rastu bude takmer isto pokračovať. Preto očakávame, že vývoz aj dovoz tovarov zaznamenajú na medziročnej báze rast aj vo 4. štvrťroku tohto roka, avšak relatívne veľmi nízky⁸. Výrazná medzera v dynamike ich rastu, ktorá vznikla v 3. štvrťroku 2021, by vo 4. štvrťroku tohto roka nemala zaniknúť, ale zmenšiť sa. Rast dovozu tovarov by sa mal totiž vo 4. štvrťroku tohto roka spomaliť aj vplyvom bázičného efektu. V dôsledku toho by mala obchodná bilancia dosiahnuť vo 4. štvrťroku tohto roka prebytok.

Na základe uvedených predpokladov odhadujeme, že obchodná bilancia

⁷ Podľa údajov NBS dosiahla bilancia služieb kumulatívne za 1.-3. štvrťrok 2021 prebytok 0,705 mld. € (cca 1% HDP v bežných cenách), ktorý je o 0,343 mld. € nižší ako zaznamenala za 1.-3. štvrťrok 2020.

⁸ Podľa medializovaných informácií nedostatok komponentov (najmä čipov) pre automobilový priemysel pretrváva, pričom zlepšenie situácie sa predpokladá najsôr v 2. polroku 2022.

dosiahne v roku 2021 prebytok, ktorý by mal v kumulovanej podobe dosiahnuť cca 2,2 mld. € (cca 2,3% z odhadu HDP v bežných cenách). Je to zhruba polovica prebytku, ktorý sme odhadovali v auguste tohto roka. Zároveň očakávame, že obchodná bilancia si zachová prebytkový charakter aj v 1. štvrtroku 2022.

Aktualizovaný odhad vývoja vývozu a dovozu tovarov a obchodnej bilancie v horizonte krátkodobej predikcie je potrebné vnímať v kontexte najmä negatívnych rizík. Hlavným negatívnym rizikom je ďalší priebeh tretej vlny globálnej pandémie a jej vplyv na ekonomický vývoj v krajinách, ktoré sú našimi hlavnými obchodnými partnermi. Za obojstranné riziko možno považovať vývoj výmenného kurzu EUR voči USD a ceny ropy na svetovom trhu⁹.

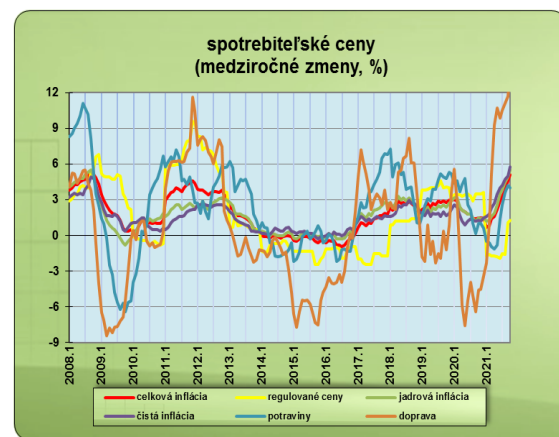
4 SPOTREBITEĽSKÉ CENY

Tlak na rast úhrnnej hladiny spotrebiteľských cien (meraný pomocou CPI) bol v 3. štvrtroku tohto roka omnoho silnejší ako sa všeobecne očakávalo. V júli až septembri sa totiž ich úhrnná hladina zvýšila na medzimesačnej báze kumulatívne o 1,7% (oproti júnu 2021), t.j. ešte viac ako v apríli až júni tohto roka (oproti marcu 2020). Medziročná miera celkovej inflácie zaznamenala preto aj v priebehu 3. štvrtroku tohto roka prudký vzostup. V septembri stúpila na 4,6%, čo predstavuje viac ako trojnásobok jej úrovne v septembri 2020 (obr. 10). Priemerná úroveň celkovej inflácie za prvých deväť mesiacov tohto roka dosiahla 2,4% a bola o 0,3 p. b. vyššia ako v rovnakom období minulého roka.

⁹ Rast ceny ropy *Brent* na svetovom trhu kulminoval koncom októbra, keď dosiahla 86,4 USD/barel a bola najvyššia od októbra 2014. Následne začala jej cena klesať a EIA očakáva, že bude mierne klesať nielen do konca tohto roka, ale aj celý budúci rok.

Celková inflácia sa aj v 3. štvrtroku tohto roka zvyšovala vplyvom rastu jadrovej inflácie. Jej vplyv na celkovú infláciu bol tlmený pokračujúcim poklesom regulovaných cien, ale ich tlmiaci účinok bol miernejší ako v 1. polroku 2021. Na medziročnej báze totiž klesli o 0,6%, kým v 1. polroku 2021 poklesli o 1,8% (vždy v priemere).

Obr. 10

Zdroj: ŠÚ SR

Jadrová inflácia stúpila z 3,5% v júni tohto roka na 4,9% v septembri, čistá inflácia, ktorá nie je ovplyvnená cenami potravín (na rozdiel od celkovej a jadrovej inflácie), stúpila v rovnakom období zo 4,0% na 5,0%. K vzostupu jadrovej a tým aj celkovej inflácie prispeli v 3. štvrtroku tohto roka významnou mierou práve ceny potravín (vrátane nealkoholických nápojov), ktoré od júna tohto roka na medziročnej báze opäť rastú Navyše, dynamika ich rastu sa zrýchľuje. Kým v júni boli potraviny na medziročnej báze drahšie o 1,3%, v septembri zdraželi o 4,3%. Je to najvyšší rast cien potravín od mája 2020, kedy na medziročnej báze stúpili o 6,3%.

Vzostup celkovej a jadrovej inflácie v 3. štvrtroku tohto roka súvisel nielen s cenami potravín, pretože rýchlejší rast cien bol zaznamenaný takmer vo všetkých ostatných hlavných kategóriách COICOP (okrem cien v zdravotníctve). Predovšetkým ide o ceny v doprave, ktorých rast sa zrýchľil z 9,9% v 2.

štvrtroku 2021 na 11,1% v 3. štvrtroku tohto roka (vždy v priemere)¹⁰.

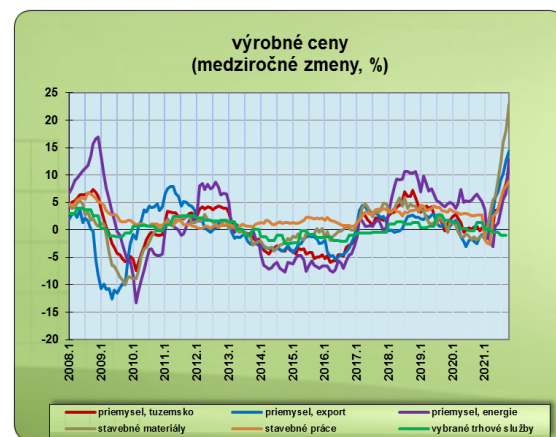
Ceny alkoholických nápojov a tabaku stúpili v 3. štvrtroku tohto roka o vyše 8% (vplyv zvýšenia dane z tabaku od februára 2021), služby hotelov zdraželi o 6,1%, vzdelávanie o 4,3%, rekreácie o 3,9% a nábytok o 2,9% (vždy v priemere). Na druhej strane, rast cien v zdravotníctve sa spomalil z 2,9% v 1. štvrtroku 2021 na 1,7% v 3. štvrtroku tohto roka (vždy v priemere), k čomu došlo hlavne vplyvom bázičného efektu.

Dôvodom výrazného zrýchlenia rastu spotrebiteľských cien v 3. štvrtroku tohto roka je skutočnosť, že tlak na ich rast, ktorý generovali nákladové i dopytové faktory, bol omnoho silnejší ako v 2. štvrtroku 2021. Tlak zo strany nákladových faktorov primárne zosilnel vplyvom výrazného zrýchlenia rastu cien dovozu tovarov a služieb v 3. štvrtroku tohto roka (viac v časti *Hrubý domáci produkt*). V dôsledku toho sa dynamika rastu cien výrobcov v priemysle pre tuzemsko a cien v stavebníctve výrazne zrýchlila (obr. 11).

Index cien priemyselných výrobcov (PPI) pre tuzemsko, ktorý vyjadruje súhrnný vplyv nákladových faktorov prameniáci v priemysle ako celku, vzrástol v 3. štvrtroku tohto roka o 7,0%, kým v 2. štvrtroku 2021 stúpol o 2,6% (vždy v priemere). Zrýchlenie rastu PPI súviselo na rozdiel od 2. štvrtroka 2021 už nielen s cenami v spracovateľskom priemysle, ale aj s cenami výrobcov (dodávateľov) elektrickej energie, plynu a pary. V rámci spracovateľského priemyslu zaznamenali v 3. štvrtroku tohto roka relatívne najvyšší rast ceny výrobcov koksu a výrobkov z ropy (v priemere o 53,8%), kovov

a kovových konštrukcií (o 23,2%), chemických výrobkov (o 21,3%), ako aj dreva a papiera (o 19,2%). Rast cien v spracovateľskom priemysle však nebol plošný ani v 3. štvrtroku tohto roka, pretože ceny výrobcov elektroniky, strojov a zariadení, ako aj ceny výrobcov dopravných prostriedkov zotrvali v poklese.

Obr. 11

Zdroj: ŠÚ SR

Pokiaľ ide o dopytové faktory, ich vplyv na rast spotrebiteľských cien v 3. štvrtroku tohto roka tiež zosilnel (oproti ich vplyvu v 2. štvrtroku 2021). Tzv. dopytová inflácia, ktorú NBS meria indexom cien obchodovateľných tovarov (bez pohonných hmôt) a cien trhových služieb, totiž vzrástla z 2,7% v 2. štvrtroku 2021 na 3,9% v 3. štvrtroku tohto roka (vždy v priemere). Relatívne silnejší vplyv na jej rast generovali ceny trhových služieb, ktorých dynamika rastu sa v rovnakom období zrýchlila z 3,7% na 5,4%, zatiaľ čo dynamika rastu cien obchodovateľných tovarov (bez pohonných hmôt) sa zrýchlila z 1,8% na 2,6% (vždy v priemere).

Tlak na rast výrobných i spotrebiteľských cien bol veľmi silný aj v októbri tohto roka. Súhrnný PPI pre tuzemsko sa na medzimesačnej báze zvýšil o 2,8%, CPI stúpol o 0,6%. Tlak na rast PPI pre tuzemsko pramenil najmä z extrémneho zrýchlenia rastu cien výrobcov elektriny, plynu a pary. Oproti septembru totiž veľmi

¹⁰ Na zrýchľovanie dynamiky ich rastu vplýva najmä vzostup ceny ropy na svetovom trhu v tomto roku, ktorý sa odráža aj v cenách pohonných hmôt na čerpacích staniciach. Rast cien pohonných hmôt sa zrýchlil z 21,6% v 2. štvrtroku 2021 na 22,4% v 3. štvrtroku tohto roka (vždy v priemere).

prudko vzrástli (o 5,9%), čím sa ich rast na medziročnej báze tiež veľmi prudko zrýchlil (zo 6,7% v septembri na 12,8% v októbri). Ďalšie zrýchlenie dynamiky rastu zaznamenali tiež ceny v stavebníctve ako aj ceny prvovýrobcov v poľnohospodárstve¹¹.

Medziročná miera celkovej inflácie sa zvýšila zo 4,6% v septembri na 5,1% v októbri, čo je jej najvyššia úroveň od októbra 2008. Jej vzostup súvisel hlavne s cenami v doprave, ktorých rast sa zrýchlil z 11,7% v septembri na 14,0% v októbri. Jadrová inflácia stúpila v októbri na 5,5%, čistá inflácia na 5,8%, čo je v období po globálnej hospodárskej a finančnej kríze v roku 2009 tiež ich najvyššia úroveň.

Prudký rast dovozných cien, ktorý bude zrejme pokračovať, nasvedčuje tomu, že tlak na rast spotrebiteľských cien zo strany nákladových faktorov bude silný aj v horizonte krátkodobej predikcie. Výsledky KSP z novembra totiž signalizujú, že vo všetkých štyroch odvetviach je v najbližších troch mesiacoch rast výrobných cien omnoho pravdepodobnejší ako ich pokles (obr. 7 v Prílohe). Pokiaľ ide o dopytové faktory, vzhľadom na značný pokles sklonu obyvateľstva k úsporám, ktorý bol opakovane zaznamenaný v 2. a 3. štvrťroku tohto roka, možno predpokladať, že tlak na rast úhrnnej hladiny spotrebiteľských cien budú v horizonte krátkodobej predikcie skôr zvyšovať ako tlmiť. Tlmiť ho však budú regulované ceny, ale len do konca tohto roka.

Aktualizovaný odhad medziročnej miery celkovej inflácie v roku 2021 zohľadňuje jej skutočný vývoj (vrátane vývoja jadrovej a čistej inflácie) za prvých desať mesiacov tohto roka a predpoklady uvedené vyššie.

Tak ako v auguste aj teraz sme odhad korigovali pomerne výrazne smerom nahor. Celková inflácia by totiž mala vzrásť až na 5,7% v decembri tohto roka, pričom priemerná miera celkovej inflácie v roku 2021 by mala dosiahnuť 3,1%, čo je o 0,4 p. b. viac ako sme odhadovali pred tromi mesiacmi.

Ešte výraznejšie (až nad hranicu 6%) by mala celková inflácia vzrásť v januári budúceho roka, a to aj vplyvom zvýšenia regulovaných cien súvisiacich s bývaním (plynu, tepla a elektrickej energie), ktoré podľa medializovaných informácií pripravuje ÚRSO. Následne, vplyvom odznievania sekundárnych účinkov ich zvýšenia, by sa celková inflácia mala mierne znižovať. Odhadujeme, že celková inflácia dosiahne v marci budúceho roka 5,7% a priemerná miera celkovej inflácie v 1. štvrťroku 2022 bude predstavovať 6,0%.

Uvedené odhady celkovej inflácie v horizonte krátkodobej predikcie je potrebné vnímať v kontexte viacerých obojstranných rizík (ceny potravín, cena ropy na svetovom trhu a ceny dovozu, výmenný kurz eura k USD).

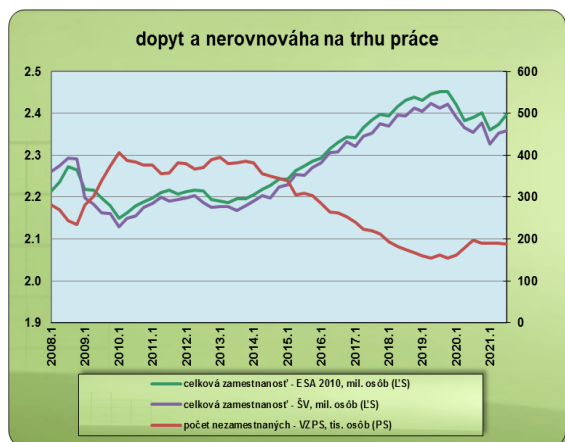
5 ZAMESTNANOSŤ A NEZAMESTNANOSŤ V HOSPODÁRSTVE

Rast výkonnosti hospodárstva v 3. štvrťroku tohto roka bol síce relatívne nízky, trend stabilizácie situácie na trhu práce sa však napriek tomu nezastavil. Dopyt na trhu práce vzrástol už nielen na medzikvartálnej báze (oproti 2. štvrťroku 2021), ale veľmi mierne už aj na medziročnej báze, čo vyplýva z údajov podľa všetkých troch metodík (štatistické výkazníctvo (ŠV), VZPS a ESA 2010), pomocou ktorých ŠÚ SR monitoruje vývoj celkovej zamestnanosti v hospodárstve (obr. 12 a 13). Vďaka tomu bol v 3. štvrťroku tohto roka zaznamenaný pokles

¹¹ Ceny stavebných prác boli v októbri 2021 na medziročnej báze vyššie o 8,8%, ceny stavebných materiálov takmer o 23%.

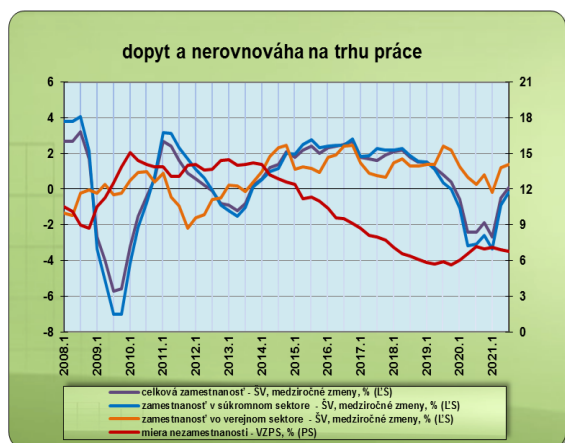
počtu nezamestnaných osôb už nielen na medzikvartálnej, ale aj na medziročnej báze (podľa VZPS).

Obr. 12

Zdroj: ŠÚ SR

Obr. 13

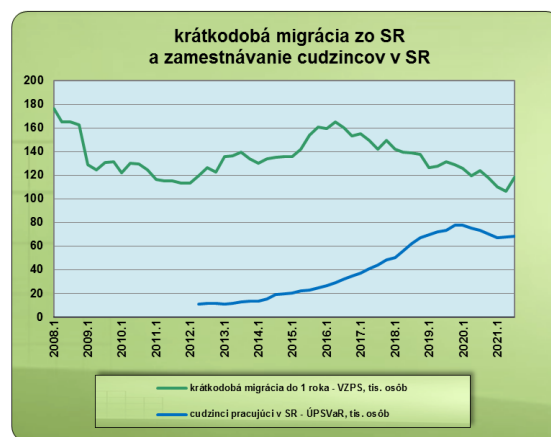

Zdroj: ŠÚ SR

Podľa metodiky ŠV a VZPS sa celková zamestnanosť v hospodárstve zvýšila v 3. štvrťroku tohto roka na medziročnej báze zhodne o 0,1% (cca o 3,5 tisíc osôb, resp. cca o 2,5 tisíc osôb) a podľa metodiky ESA 2010 stúpila o 0,2% (cca o 6 tisíc osôb). Rast celkovej zamestnanosti podľa VZPS bol dôsledkom rastu celkovej zamestnanosti v domácom koncepte, pretože počet krátkodobo migrujúcich osôb za prácou do zahraničia (s pobytom do 1 roka) sa v 3. štvrťroku tohto roka na medziročnej báze prakticky nezmenil

a predstavoval približne 118 tisíc osôb (obr. 14)¹².

Obr. 14

Zdroj: ŠÚ SR, ÚPSVaR

Rast celkovej zamestnanosti v hospodárstve bol v 3. štvrťroku tohto roka sprevádzaný poklesom nezamestnanosti. Počet nezamestnaných však oproti 2. štvrťroku 2021 klesol len minimálne - cca o tisíc osôb a činil 187,8 tisíc osôb. Na medziročnej báze ich počet znížil cca o 5,7 tisíc osôb, v dôsledku čoho sa miera nezamestnanosti znížila o 0,2 p. b. a dosiahla 6,8% (vždy podľa VZPS).

Mierny rast celkovej zamestnanosti v hospodárstve v 3. štvrťroku tohto roka pramenil z rastu dopytu po práci vo verejnom sektore, pretože v súkromnom sektore pokles zamestnanosti pokračoval a trvá už sedem štvrťrokov po sebe. Vo verejnom sektore zamestnanosť vzrástla o 1,4% a dosiahla cca 498 tisíc osôb, v súkromnom sektore zamestnanosť klesla o 0,2% a činila cca 1 861 tisíc osôb (vždy v priemere podľa ŠV). Inak povedané, kým v súkromnom sektore oproti 3. štvrťroku 2020 vyše 3 tisíc pracovných miest zaniklo,

¹² Počet cudzincov, ktorí pracujú v SR, podľa údajov ÚPSVaR od začiatku tohto roka opäť mierne rastie. V 3. štvrťroku ich počet predstavoval cca 68,8 tisíc osôb, čo je zhruba o 4,5 tisíc osôb menej ako v rovnakom období minulého roka.

vo verejnom sektore naopak viac ako 6,5 tisíc nových pracovných miest vzniklo¹³.

Pokles dopytu po práci v súkromnom sektore bol síce aj v 3. štvrťroku tohto roka zaznamenaný vo väčšine odvetví, dynamika úbytku pracovných miest v ňom sa však naďalej spomaľuje. V 2. štvrťroku 2021 totiž v ňom ubudlo na medziročnej báze zhruba až 18 tisíc pracovných miest. K stabilizácii celkovej zamestnanosti v súkromnom sektore v uvedenom zmysle prispel v rozhodujúcej miere opäť priemysel, teda najväčší zamestnávateľ u nás. Celková zamestnanosť v priemysle klesla v 3. štvrťroku tohto roka na medziročnej báze už len o 0,3%, čo predstavuje úbytok cca 1,5 tisíc pracovných miest. Kvôli porovnaniu uvádzame, že medziročný úbytok počtu pracovných miest v priemysle predstavoval v 1. štvrťroku 2021 cca 28 tisíc a v 2. štvrťroku 2021 cca 11 tisíc.

Stabilizácia zamestnanosti v uvedenom zmysle bola v 3. štvrťroku tohto roka zaznamenaná takmer vo všetkých tých odvetviach súkromného sektora, v ktorých pokles dopytu po práci ešte pretrváva. V odvetví ubytovacích a stravovacích zariadení, v ktorom zamestnanosť poklesla vplyvom druhej vlny pandémie relatívne najviac, pribudlo oproti 2. štvrťroku 2021 zhruba tisíc nových pracovných miest.

¹³ Súkromný a verejný sektor sú v tomto dokumente vymedzené na základe štatistickej klasifikácie ekonomických činností (SK NACE Rev. 2), ktorú ŠÚ SR uplatňuje v rámci štvrťročného štatistického výkazníctva. Súkromný sektor zahŕňa poľnohospodárstvo (vrátane lesníctva a rybolovu), priemysel, stavebníctvo, veľkoobchod a maloobchod (vrátane opravy motorových vozidiel), dopravu a skladovanie, ubytovacie a stravovacie služby, informácie a komunikáciu, finančné a poisťovacie činnosti, činnosti v oblasti nehnuteľností, odborné, vedecké a technické činnosti, administratívne služby, umenie (vrátane zábavy a rekreácie) a ostatné činnosti. Verejný sektor zahŕňa verejnú správu a obranu (vrátane povinného sociálneho zabezpečenia), vzdelávanie, zdravotníctvo a sociálnu pomoc.

Napriek tomu bola zamestnanosť v tomto odvetví v 3. štvrťroku tohto roka (cca 61 tisíc osôb) o vyše 7 tisíc osôb nižšia ako vo 4. štvrťroku 2019, teda tesne pred prvou vlnou pandémie.

K stabilizácii zamestnanosti v súkromnom sektore, ale iným spôsobom, prispieva aj odvetvie informácií a komunikácie. V súkromnom sektore je totiž jediným, v ktorom počas prvej ani druhej vlny pandémie k poklesu zamestnanosti nedošlo. Naopak, zamestnanosť sa v ňom počas obidvoch vln pandémie zvyšovala. V 3. štvrťroku tohto roka stúpila o 6,3%, čo je prírastok porovnateľný s tým, ktorý zaznamenala v 1. a 2. štvrťroku 2021.

K rastu zamestnanosti vo verejnom sektore prispeli aj v 3. štvrťroku tohto roka dve z troch odvetví, menovite zdravotníctvo a odvetvie vzdelávania. V prvom z nich zamestnanosť na medziročnej báze stúpila o 2,5%, v druhom o 1,8%, čo v absolútnom vyjadrení predstavuje prírastok cca 4 tisíc, resp. cca 3 tisíc nových pracovných miest. Zamestnanosť v odvetví verejnej správy a obrany má totiž od začiatku tohto roka na rast celkovej zamestnanosti vo verejnom sektore tlmiaci vplyv, pretože na medziročnej báze mierne klesá. V 3. štvrťroku tohto roka sa znížila o 0,3%, čo predstavuje úbytok zhruba 500 pracovných miest. Na rozdiel od súkromného sektora bol teda dopad prvých dvoch vln pandémie na zamestnanosť vo verejnom sektore omnoho miernejší, keďže prakticky vôbec neklesla, ale zaznamenala len spomalenie dynamiky rastu.

Očakávame, že stabilizácia situácie na trhu práce bude pokračovať aj v horizonte krátkodobej predikcie. Základný predpoklad pre to vytvára rast výkonnosti hospodárstva, ktorý odhadujeme v nasledujúcich dvoch štvrťrokoch. Trend znižovania úrovne nerovnováhy na trhu

práce by mal pokračovať zásluhou rastu celkovej zamestnanosti v hospodárstve i poklesu nezamestnanosti. Napriek stabilizačným tendenciám však celková zamestnanosť v hospodárstve zaznamená aj v tomto roku pokles a úroveň nerovnováhy na trhu práce sa zvýši (vždy oproti ich priemernej úrovni v roku 2020). Na podporu uvedených očakávaní možno uviesť niekoľko relevantných informácií, ktoré boli známe v čase aktualizácie krátkodobej predikcie.

Z výsledkov KSP za október a november vyplýva, že v troch odvetviach (priemysel, obchod a služby) je v najbližších troch mesiacoch viac pravdepodobnejší rast dopytu po práci, zatiaľ čo v stavebníctve je naopak viac pravdepodobnejšie, že dopyt po práci klesne. Spomenúť možno aj počet voľných pracovných miest, ktorý aj v 3. štvrtroku tohto roka stúpil na medzikvartálnej i medziročnej báze (podľa ŠV). Na druhej strane, podľa údajov Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny (ÚPSVaR) počet evidovaných nezamestnaných osôb od apríla 2021 na medzimesačnej kontinuálnej klesá, čo súvisí najmä s poklesom počtu krátkodobo nezamestnaných osôb (do 12 mesiacov)¹⁴.

¹⁴ Počet evidovaných nezamestnaných osôb klesol ku koncu októbra tohto roka na 202,6 tisíc. Oproti ich počtu ku koncu októbra 2020 to predstavuje pokles cca o 20 tisíc osôb. Z údajov ÚPSVaR okrem toho vyplýva, že v októbri existovalo cca 75,5 tisíc voľných pracovných miest. Z nich bolo zhruba 53,5 tisíc na západnom Slovensku, približne 13,5 tisíc na strednom Slovensku a cca 8,5 tisíc na východnom Slovensku. Z hľadiska počtu voľných pracovných miest, ktoré pripadajú na jedného nezamestnaného, je situácia stále najlepšia v Bratislavskom kraji, v ktorom počet voľných pracovných miest prevyšuje počet uchádzačov o zamestnanie. V ostatných krajoch SR je situácia opačná, teda počet uchádzačov o zamestnanie prevyšuje počet voľných pracovných miest. Najhoršia situácia je v Košickom kraji kde na jedno voľné pracovné miesto pripadá viac ako 11 nezamestnaných osôb.

Na základe uvedených predpokladov a informácií odhadujeme, že celková zamestnanosť v hospodárstve v tomto roku poklesne na medziročnej báze o 0,8% podľa ŠV, resp. o 1,5% podľa VZPS. V metodike ŠV to predstavuje úbytok cca 20 tisíc pracovných miest, v metodike VZPS cca 40 tisíc pracovných miest (vždy v priemere oproti roku 2020). Pokles celkovej zamestnanosti by teda mal byť menší ako sme odhadovali v auguste tohto roka. V súvislosti s tým sme korigovali smerom nadol aj odhad prírastku počtu nezamestnaných osôb oproti roku 2020. Podľa aktualizovaného odhadu by mal ich počet v tomto roku vzrásť cca o 11 tisíc osôb a dosiahnuť cca 187,6 tisíc osôb, pričom miera nezamestnanosti by vzrástla o 0,4 p. b. na 6,8% (vždy v priemere podľa VZPS).

Rast dopytu na trhu práce by mal pokračovať aj na začiatku budúceho roka. Na základe vyššej výkonnosti hospodárstva, ktorú odhadujeme v 1. štvrtroku 2022, ale hlavne vďaka bázičkému efektu očakávame, že sa dynamika rastu celkovej zamestnanosti v hospodárstve zrýchli. Odhadujeme, že celková zamestnanosť v hospodárstve vzrastie v 1. štvrtroku 2022 na medziročnej báze o 1,5% podľa ŠV, resp. o 1,7% podľa VZPS. V súvislosti s tým by mal počet nezamestnaných klesnúť cca na 177,9 tisíc osôb, čomu by mal zodpovedať pokles miery nezamestnanosti na 6,5% (podľa VZPS).

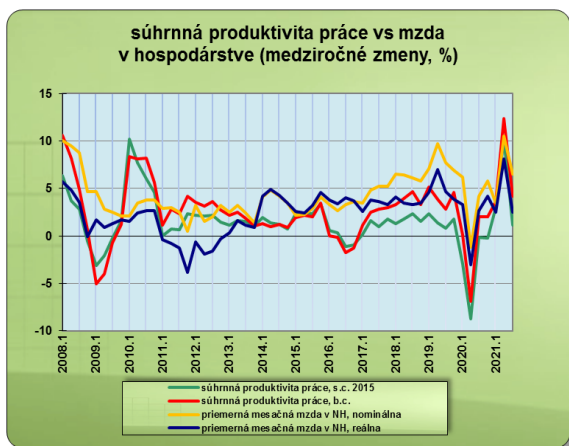
Aktualizovaný odhad vývoja celkovej zamestnanosti a nezamestnanosti v hospodárstve v horizonte krátkodobej predikcie je potrebné tiež vnímať v kontexte vysokej miery neistoty ohľadom ďalšieho vývoja pandémie. Rozhodnutím vlády bol zavedený 90 dňový núdzový stav, počas ktorého môže dôjsť k obmedzeniam, prípadne až k uzatvoreniu prevádzok, čo ovplyvní vývoj

zamestnanosti i nezamestnanosti v hospodárstve. Pomalý proces vakcinácie obyvateľstva neistotu v tomto smere zvyšuje.

6 NOMINÁLNA A REÁLNA MZDA V HOSPODÁRSTVE

Relatívne nízky rast výkonnosti hospodárstva v 3. štvrtroku tohto roka bol primárne dôsledkom nízkeho rastu súhrnnej produktivity práce, ktorá v stálych cenách vzrástla na medziročnej báze len o 1,2% a v bežných cenách o 4,2%. Nominálna i reálna mzda v hospodárstve však stúpila podstatne viac ako súhrnná produktivita práce v bežných, resp. stálych cenách (obr. 15). Skutočnosť, že táto disproporcia v hospodárstve opäť nastala, keďže v 1. a 2. štvrtroku 2021 k nej nedošlo, súvisí s rastom miezd v súkromnom sektore, ktorý bol v 3. štvrtroku tohto roka prekvapivo vysoký.

Obr. 15

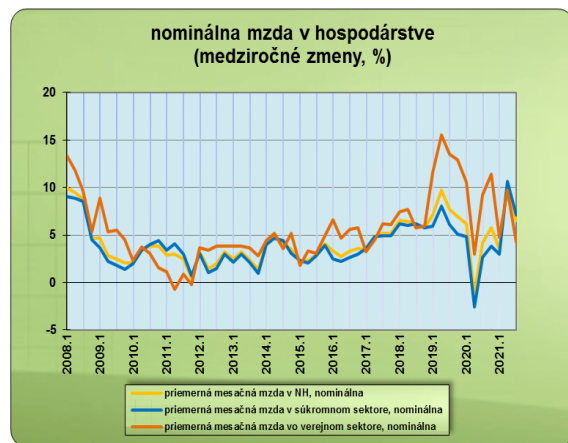

Zdroj: ŠÚ SR

Priemerná mesačná nominálna mzda v hospodárstve stúpila v 3. štvrtroku tohto roka na medziročnej báze o 6,5% a dosiahla 1185 €. Keďže priemerná miera inflácie dosiahla v 3. štvrtroku toho roka 3,9%, znamená to, že reálna mzda v hospodárstve stúpila o 2,5%. Rast nominálnej mzdy v hospodárstve sa na medziročnej báze zrýchlil, k čomu však prispel len nárast miezd v súkromnom

sektore, pretože vo verejnom sektore ako celku sa rast nominálnej mzdy výrazne spomalil (obr. 16). V súkromnom sektore jej úroveň súhrnne vzrástla o 7,1% a dosiahla 1145 €, vo verejnom sektore stúpila o 4,3% a činila 1335 €. Súkromný sektor ako celok teda zaznamenal aj pomerne vysoký rast reálnej mzdy.

Obr. 16

Zdroj: ŠÚ SR

V súkromnom sektore vzrástla nominálna mzda aj v 3. štvrtroku tohto roka plošne. Na zrýchlení dynamiky jej rastu sa podieľali takmer všetky odvetvia tohto sektora, okrem poľnohospodárstva, v ktorom sa jej rast spomalil. V priemysle sa nominálna mzda zvýšila o 8,5%, ale podobne ako v 2. štvrtroku 2021 bol relatívny prírastok nominálnej mzdy vo viacerých odvetviach až dvojciferný, menovite vo veľkoobchode a maloobchode (o 10,7%), v ubytovaní a stravovaní (o 14,6%), v odvetví informácií a komunikácie (o 11,5%) a v odvetví nehnuteľností (o 12,9%).

Dvojciferný rast nominálnej mzdy bol v odvetví ubytovania a stravovania dosiahnutý dva štvrtroky po sebe. V jej vysokom raste sa však primárne odzrkadľuje vplyv bázičského efektu, ktorý súvisí s výrazným poklesom nominálnej mzdy v tomto odvetví počas prvej a druhej vlny pandémie. Vďaka dvojciferným prírastkom stúpila nominálna mzda

v tomto odvetví v 3. štvrtroku tohto roka už nad jej úroveň pred pandémie (799 €, resp. 714 € vo 4. štvrtroku 2019). V rámci súkromného sektora je nominálna mzda v tomto odvetví naďalej absolútne najnižšia. Naopak, absolútne najvyššia nominálna mzda bola v 3. štvrtroku tohto roka v odvetví informácií a komunikácie (2075 €), ktorá už prevýšila nominálnu mzdu v odvetví finančníctva a poisťovníctva (1952 €).

Vo verejnom sektore sa nominálna mzda aj v 3. štvrtroku tohto roka zvýšila plošne. K zrýchleniu jej rastu došlo len v zdravotníctve, kým v odvetví vzdelávania a vo verejnej správe a obrane sa dynamika jej rastu výrazne spomalila, čo je však dôsledok vplyvu bazického efektu. Vo verejnej správe a obrane sa nominálna mzda na medziročnej báze zvýšila o 2,4% na 1637 €, vo vzdelávaní stúpila o 1,2% a dosiahla 1094 €¹⁵. Reálna mzda v týchto dvoch odvetviach v 3. štvrtroku tohto roka teda klesla. V zdravotníctve však reálna mzda pomerne výrazne vzrástla aj v 3. štvrtroku tohto roka, keďže nominálna mzda v tomto odvetví sa na medziročnej báze zvýšila o 9,9% a predstavovala 1314 €. Je teda vyššia ako priemerná nominálna mzda v celom hospodárstve, pretože už aj v prechádzajúcich troch štvrtrokoch dosahovala veľmi vysoký (dvojciferný) rast.

Aktualizovaný odhad rastu výkonnosti hospodárstva, rastu úhrnnej cenovej hladiny v hospodárstve a poklesu celkovej zamestnanosti v hospodárstve (podľa ŠV) v tomto roku, implicitne znamená, že súhrnná produktivita práce v roku 2021 vzrastie o 6,2% v bežných cenách, resp. o 3,9% v stálych cenách (vždy v priemere). Nominálna mzda na makroúrovni by mala

v tomto roku vzrásť viac ako súhrnná produktivita práce v bežných cenách, nie však výrazne viac. Podľa aktualizovaného odhadu, ktorý sme oproti odhadu z augusta korigovali smerom nahor, by sa mala oproti roku 2020 zvýšiť o 6,6% a dosiahnuť 1208 € (v priemere). Vzhľadom na priemernú mieru inflácie (3,1%), ktorú odhadujeme pre rok 2021, by mala reálna mzda na makroúrovni v tomto roku vzrásť o 3,5% (v priemere).

Východiskom pre odhad priemernej mesačnej nominálnej mzdy na makroúrovni v 1. štvrtroku 2022 je odhad rastu výkonnosti hospodárstva, rastu úhrnnej cenovej hladiny a celkovej zamestnanosti v hospodárstve v tom istom štvrtroku. Z tohto odhadu implicitne vyplýva, že súhrnná produktivita práce v bežných cenách by mala v 1. štvrtroku 2022 vzrásť o 5,5%. Zvýšenie minimálnej mzdy, ktorá od 1. januára 2022 vzrastie o 23 € na 646 €, by malo mať na rast nominálnej mzdy v hospodárstve v budúcom roku stimulačný účinok. Na základe týchto informácií odhadujeme, že nominálna mzda v hospodárstve vzrastie v 1. štvrtroku 2022 na medziročnej báze o 5,9% a dosiahne 1190€. Vzhľadom na priemernú infláciu (6,0%), ktorú odhadujeme pre 1. štvrtrok 2022, by reálna mzda na makroúrovni klesla o 0,1%.

Aktualizovaný odhad vývoja nominálnej a reálnej mzdy v hospodárstve v horizonte krátkodobej predikcie je potrebné tiež vnímať v kontexte vysokej miery neistoty ohľadom ďalšieho vývoja pandémie. Okrem toho, vývoj miezd v hospodárstve v roku 2022 bude závisieť aj dohôd medzi odbormi a zamestnávateľmi o zvyšovaní miezd v súkromnom, resp. verejnom sektore, ktoré v čase aktualizácie krátkodobej predikcie ešte neboli uzavreté.

¹⁵ Vo vzdelávaní je teda nominálna mzda stále nižšia ako priemerná mesačná nominálna mzda v celom hospodárstve.

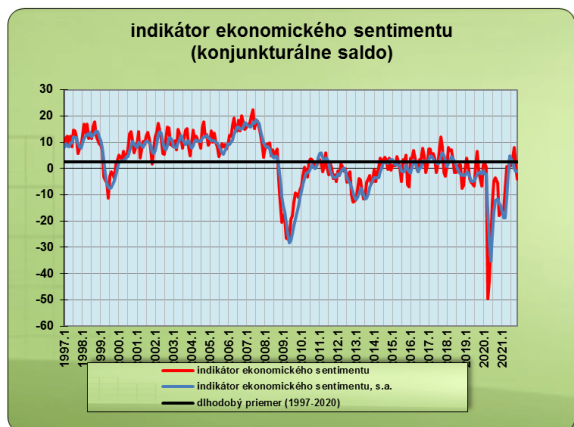
Kontakt:

Ján Haluška // haluska@infostat.sk
Branislav Pristáč // pristac@infostat.sk

7 PRÍLOHA

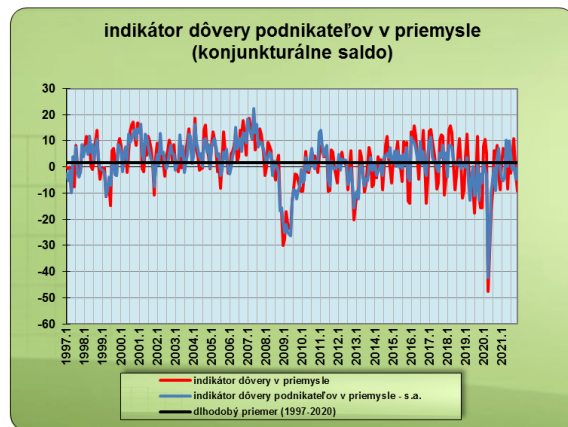
Vývoj kľúčových ukazovateľov konjunkturálnych prieskumov a spotrebiteľského barometra

Obr. 1

Zdroj: ŠÚ SR

Obr. 2

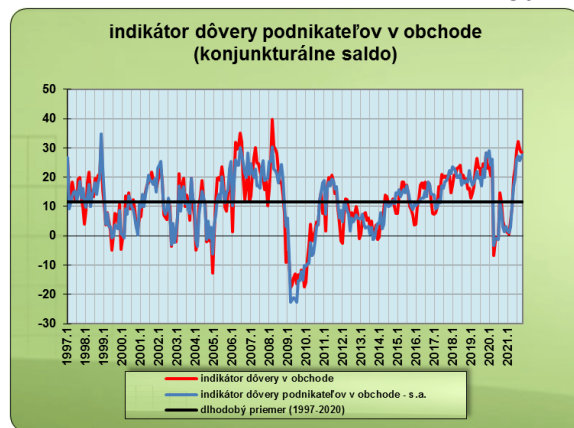
Zdroj: ŠÚ SR

Obr. 3

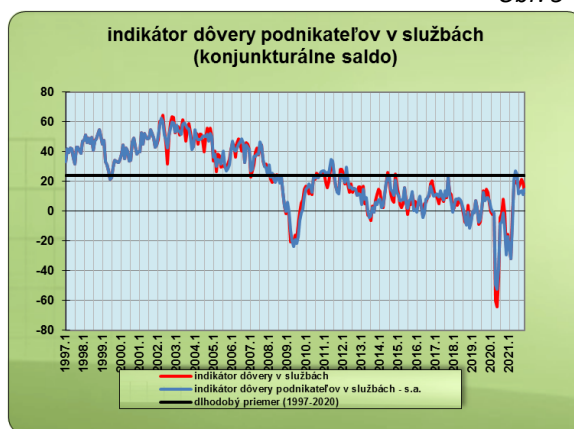
Zdroj: ŠÚ SR

Obr. 4

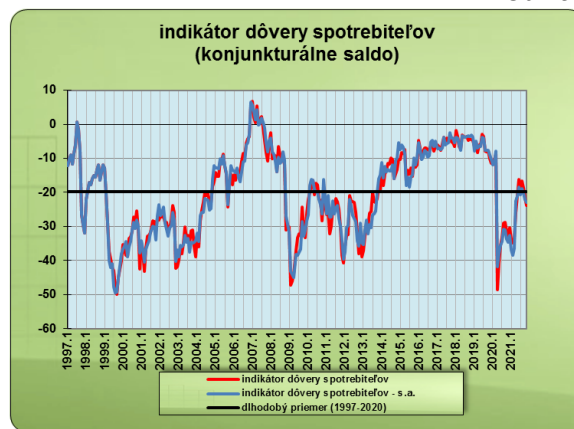
Zdroj: ŠÚ SR

Obr. 5

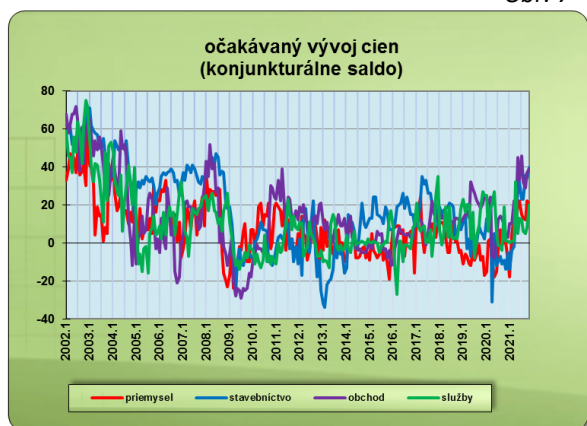
Zdroj: ŠÚ SR

Obr. 6

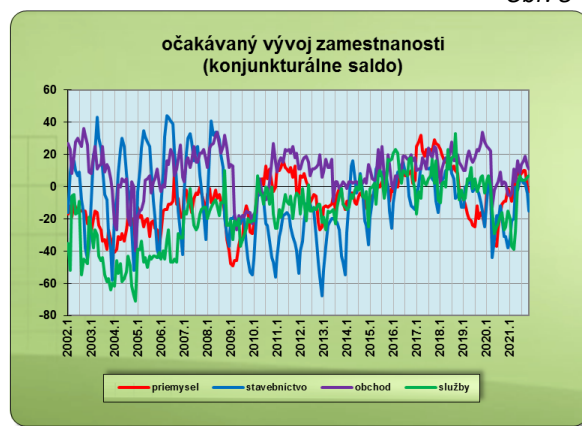
Zdroj: ŠÚ SR

Obr. 7

Zdroj: ŠÚ SR

Obr. 8

Zdroj: ŠÚ SR

Aktualizovaná prognóza vývoja vybraných ukazovateľov na rok 2021 a prognóza na 1. štvrťrok 2022

Ukazovateľ	1. - 3. štvrťrok 2021		Prognóza - INFOSTAT			
			rok 2021		1. štvrťrok 2022	
	absolútne	Index <u>1.-3.Q 2021</u> 1.-3.Q 2020	absolútne	Index <u>2021</u> 2020	absolútne	index <u>1.Q 2022</u> 1.Q 2021
Hrubý domáci produkt (mld €) ¹⁾	71.5338	103.6	96.9989	103.0	23.3713	103.4
Výberové zisťovanie pracovných síl						
pracujúci (tis. osôb)	2 542.8	97.9	2 556.6	98.5	2 543.6	101.7
miera nezamestnanosti (%) ²⁾	6.9	x	6.8	x	6.3	x
počet nezamestnaných (tis. osôb)	189.0	109.9	187.6	106.3	177.9	93.5
Priemerný počet zamestnaných osôb v hospodárstve (tis. osôb)	2 346.1	99.0	2 352.6	99.2	2 361.0	101.5
Priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca hospodárstva (€)	1 170	106.8	1 208	106.6	1 190	105.9
Index reálnej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva	x	104.3	x	103.5	x	99.9
Miera inflácie (%)						
posledný mesiac obdobia	x	4.6 ³⁾	x	5.7 ⁴⁾	x	5.7 ⁵⁾
v priemere za obdobie	x	2.4 ⁶⁾	x	3.1 ⁷⁾	x	6.0 ⁸⁾

¹⁾ metóda ESA 2010; predbežné údaje, absolútne hodnoty sú v bežných cenách, indexy sú zo stálych cien vypočítaných reťazením objemov s použitím referenčného roka 2015

²⁾ v stĺpcoch Prognóza - INFOSTAT na rok 2021 a 1. štvrťrok 2022 je miera nezamestnanosti

³⁾ v septembri 2021 oproti septembru 2020

⁴⁾ v decembri 2021 oproti decembru 2020

⁵⁾ v marci 2022 oproti marcu 2021

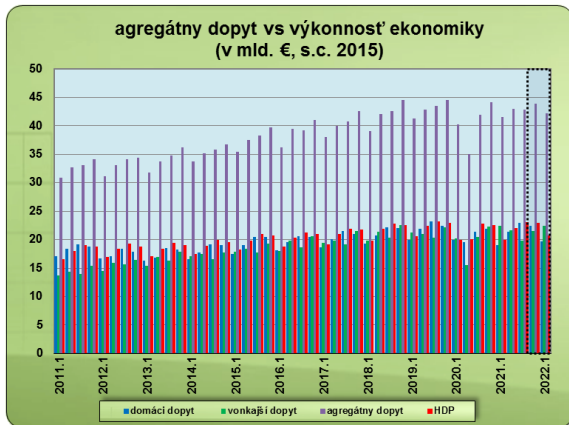
⁶⁾ v priemere za 1. - 3. štvrťrok 2021 oproti 1. - 3. štvrťroku 2020

⁷⁾ v priemere za rok 2021 oproti roku 2020

⁸⁾ v priemere za 1. štvrťrok 2022 oproti 1. štvrťroku 2021

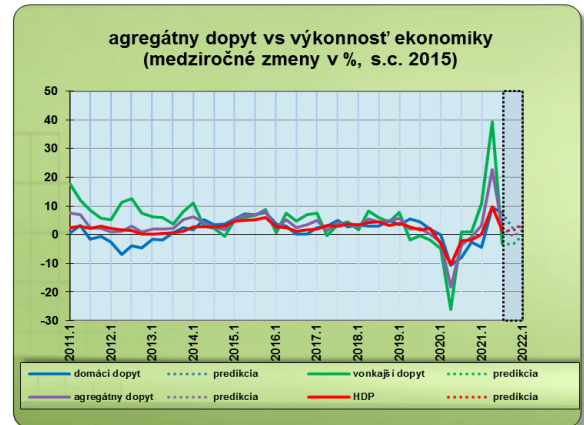
Prognóza vývoja vybraných ukazovateľov na rok 2021 a 1. štvrťrok 2022

Obr. 9

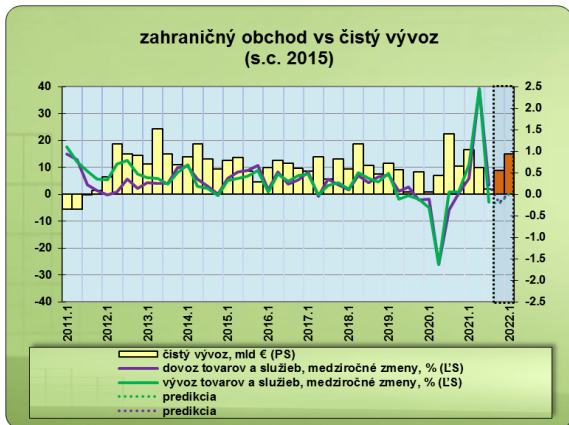
Zdroj: ŠÚ SR, vlastné výpočty

Obr. 10

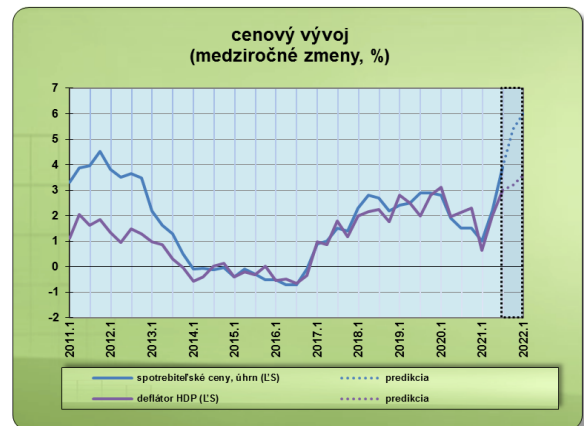
Zdroj: ŠÚ SR, vlastné výpočty

Obr. 11

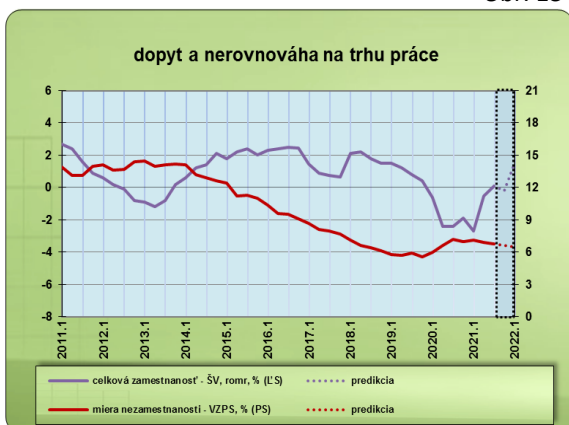
Zdroj: ŠÚ SR, vlastné výpočty

Obr. 12

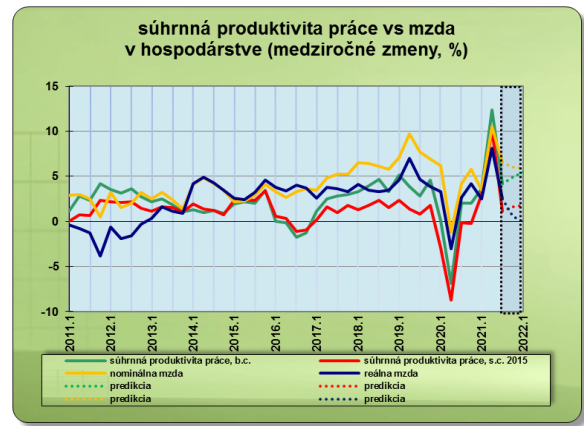
Zdroj: ŠÚ SR, vlastné výpočty

Obr. 13

Zdroj: ŠÚ SR, vlastné výpočty

Obr. 14

Zdroj: ŠÚ SR, vlastné výpočty

Vydal: INFOSTAT
Inštitút informatiky a štatistiky,
Leškova 16
817 95 Bratislava 15

Kategória publikácie: GHG

Vedúci redaktor: Ing. Ján Haluška, PhD.

Počet strán: 25

Počet výtlačkov: ---

ISSN: 2454-0773

3.GHG.2.15 - 424/2021
